nukkad
HADİS ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Hadis Araştırmalarında Dijital Beşeri Bilimler Uygulaması Olarak Hadis Literatürü Veritabanı

Mücahid Kaya*

*Dr, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul/Türkiye

E-mail: mucahidkayataha@gmail.com
https://orcid.org/0000-0003-1539-6979
https://ror.org/03a5qrr21

Makale Türü: Dijital Beşeri Bilimler-Araştırma Notu

Geliş Tarihi: 29.11.2025
Kabul Tarihi: 17.02.2026
Yayın Tarihi: 29.03.2026

Değerlendirme: Bu yazı editör kurulu tarafından incelenmiştir.

Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Taraması: Yapıldı. iThenticate / turnitin.com

Etik Bildirim: dergi@nukkadhadis.com - nukkadhadis.com
Çıkar Çatışması: Çıkar çatısması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: 2026 Yazar(lar). Bu çalışma CC BY-NC 4.0 lisansı ile lisanslanmıştır.

Sayı: 1 | Mart 2026
E-ISSN: 3108-8147

nukkadhadis.com

Öz

Bu araştırma notu, Hadis Literatürü Veritabanı'nın ortaya çıkış gerekçesini, yapısal özelliklerini ve Türkiye'de hadis araştırmalarına sunduğu katkıları incelemektedir. Türkiye'de hadis alanında son yıllarda artan akademik üretim, literatürün takibini zorlaştırmış ve dağınık kaynaklar arasında bütüncül bir bibliyografik yapı ihtiyacını doğurmuştur. Veritabanının yapısı, çok boyutlu filtreleme sistemi, güncel veri işleme kapasitesi ve İSNAD 2 edisyonu atıf sistemi formatında künye oluşturma özelliğiyle modern araştırma ihtiyaçlarını karşılayacak niteliktedir. Ayrıca Türkiye Hadis Akademisi modülü, akademisyen profilleri ve yayın dağılımlarını tek bir çatı altında sunarak kurumsal görünürlüğü artırmaktadır. Veritabanının güncel yayınları hızlıca aktarması, bibliyografik düzen sağlaması ve dijital beşeri bilimlere uygun veri çıktıları sunması güçlü yönleridir. Öte yandan çok dilli arayüz, referans yöneticileriyle entegrasyon ve makale–tez verilerinin tamamlanması gibi geliştirilmesi gereken alanlar bulunmaktadır. Sonuç olarak veritabanı, Türkiye'de hadis araştırmalarının dijital dönüşümüne önemli bir katkı sunmakta ve metodolojik açıdan dikkate değer bir dijital altyapı örneği oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Dijital Beşeri Bilimler, Hadis Literatürü, Bibliyografik Veritabanı, Veri seti.

Atıf: Kaya, Mücahid. "Hadis Araştırmalarında Dijital Beşeri Bilimler Uygulaması Olarak Hadis Literatürü Veritabanı". *Nukkad Hadis Araştırmaları Dergisi* 1 (Mart 2026), 201-214.

nukkad
JOURNAL OF HADITH STUDIES

The Ḥadī th Literature Database as an Application of Digital Humanities in Ḥadī th Studies

Mücahid Kaya*

*PhD, Istanbul University, Institute of Social Sciences, Istanbul/Turkey

E-mail: mucahidkayataha@gmail.com
https://orcid.org/0000-0003-1539-6979
https://ror.org/03a5qrr21

Article Type: DH-Research Note

Date Received: 2025-11-29
Date Accepted: 2026-02-17
Date Published: 2026-03-29

Review: This paper has been reviewed by the editorial board.

Ethical Statement: It is declared that scientific and ethical principles have been followed while conducting and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Plagiarism checks: Yes. iThenticate / turnitin.com

Complaints: dergi@nukkadhadis.com - nukkadhadis.com

Conflicts of Interest The author(s) has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author(s) acknowledge that they received no external funding to support this research.

Copyright & License 2026 The Authors. This is an open access article under the CC BY-NC 4.0 license.

Issue: 1 | March 2026
E-ISSN: 3108-8147

nukkadhadis.com

Abstract

This research note examines the rationale, structural features, and academic contributions of the *Hadis Literatürü* (Ḥadīth Literature) Database, a digital platform developed to facilitate the systematic tracking of contemporary ḥadīth scholarship in Türkiye. The increasing number of academic works produced in recent years has made it difficult for researchers to follow the expanding literature, revealing the need for a unified and up-to-date bibliographic infrastructure. The database emerged as a practical response to this problem. The platform's architecture—including its advanced search engine, multi-layered filtering system, regularly updated data, and automatic ISNAD-compliant citation generation—addresses key needs of modern research. Furthermore, the Türkiye Ḥadīth Academy module enhances institutional visibility by presenting academic profiles, publication distributions, and bibliometric tendencies within a unified system. The rapid integration of new publications, systematic classification of data, and provision of CSV-based datasets suitable for digital humanities applications constitute major strengths of the database. Nevertheless, areas such as multilingual interface development, integration with reference managers, and the completion of article and thesis entries represent avenues for future improvement. Overall, the database significantly contributes to the digital transformation of ḥadīth studies in Türkiye and constitutes a valuable methodological resource for researchers.

Keywords: Ḥadīth, Digital Humanities, Ḥadīth Literature, Bibliographic Database, Dataset.

Citation: Kaya, Mücahid. "Hadis Araştırmalarında Dijital Beşeri Bilimler Uygulaması Olarak Hadis Literatürü Veritabanı". *Nukkad Hadis Araştırmaları Dergisi* 1 (March 2026) 201-214.

nukkad
JOURNAL OF HADITH STUDIES

قاعدة بيانات أدبيات الحديث بوصفها تطبيقًا للإنسانيات الرقمية في الدراسات في علم الحديث

مجاهد كايا*

*د، جامعة إسطنبول، معهد العلوم الاجتماعية، إسطنبول / تركيا

E-mail: mucahidkayataha@gmail.com
https://orcid.org/0000-0003-1539-6979
https://ror.org/03a5qrr21

نوع المقال: ملاحظة بحثية - إنسانيات رقمية

تاريخ الاستلام: 29 نوفمبر 2025
تاريخ القبول: 17 فبراير 2026
تاريخ النشر: 29 مارس 2026

مراجعة المقالة: تمت مراجعة هذه الكتابة من قبل هيئة التحرير.

بيان أخلاقيات البحث: يُصرح بأنه تم اتباع المبادئ العلمية والأخلاقية أثناء إجراء وكتابة هذه الدراسة، وأن جميع المصادر المستخدمة قد تم الاستشهاد بها بشكل صحيح.

فحص الانتحال: نعم iThenticate. / turnitin.com

شكاوى ومقترحات:
dergi@nukkadhadis.com
- nukkadhadis.com

تضارب المصالح: ليس لدى المؤلف (المؤلفين) أي تضارب مصالح للإعلان عنه.

الدعم المالي: يؤكد المؤلف (المؤلفون) أنهم لم يتلقوا تمويلاً خارجياً لدعم هذا البحث.

الحقوق والترخيص: 2026 يحتفظ المؤلفون الذين ينشرون في هذه المجلة بحقوق الطبع والنشر لأعمالهم المرخصة بموجب رخصة المشاع الإبداعي نَسب المُصنَّف - غير تجاري 4.0 دولي (CC BY-NC 4.0).

Issue: 1 | March 2026
E-ISSN: 3108-8147

nukkadhadis.com

الملخص

تتناول هذه المذكرة البحثية دوافع نشأة قاعدة بيانات أدبيات الحديث (Hadis Literatürü Veritabanı) وبنيتها الهيكلية وإسهاماتها في دعم الدراسات الحديثية في تركيا، فقد أدى التزايد الملحوظ في الإنتاج الأكاديمي في مجال الحديث خلال السنوات الأخيرة إلى صعوبة متابعة الأدبيات، كما أوجد حاجة ملحّة إلى بنية ببليوغرافية شاملة تجمع بين المصادر المتناثرة، وقد برزت هذه الحاجة بوضوح نتيجة ما يواجهه الباحثون من تشتّتٍ في الأدبيات أثناء عمليات البحث العلمي، الأمر الذي مهّد لتطوير قاعدة بيانات أدبيات الحديث (Hadis Literatürü Veritabanı)، وتتميّز بنية قاعدة البيانات بمحرك بحث متقدّم ونظام ترشيح متعدد الأبعاد وقدرة على معالجة البيانات بشكلٍ مستمر بالإضافة إلى خاصية إنشاء البيانات الببليوغرافية وفق نظام التوثيق (İSNAD 2 edisyonu) بما يلبي متطلبات البحث الأكاديمي الحديث، كما يسهم قسم أكاديمية الحديث في تركيا في تعزيز الظهور المؤسسي من خلال عرض ملفات الباحثين وتوزيع منشوراتهم ضمن إطارٍ موحّد، ومن أبرز نقاط قوة القاعدة قدرتها على إدراج الإصدارات الحديثة بسرعة وتنظيم البيانات الببليوغرافية وتوفير مخرجات رقمية ملائمة لتطبيقات الإنسانيات الرقمية، ومع ذلك لا تزال هناك بعض الجوانب التي تحتاج إلى تطوير مثل دعم الواجهة متعددة اللغات والتكامل مع برامج إدارة المراجع واستكمال بيانات المقالات والرسائل العلمية، وخلاصة القول تُسهم هذه القاعدة إسهاماً مهماً في التحول الرقمي للدراسات الحديثية في تركيا وتمثل نموذجاً رقمياً جديراً بالاعتبار من الناحية المنهجية.

الكلمات المفتاحية: الحديث، الإنسانيات الرقمية، المصنفات الحديثية، قاعدة البيانات المرجعية، مجموعة البيانات.

الاقتباس: Kaya, Mücahid. "Hadis Araştırmalarında Dijital Beşeri Bilimler Uygulaması Olarak Hadis Literatürü Veritabanı". *Nukkad Hadis Araştırmaları Dergisi* 1 (March 2026) 201-214.

Giriş

Son yıllarda Türkiye'de hadis alanında yapılan akademik çalışmalar dikkate değer bir artış göstermiştir. İlahiyat fakültelerinin çoğalması, lisansüstü programların çeşitlenmesi ve akademik ilginin genişlemesiyle birlikte, özellikle 2010 sonrasında hadis alanında üretilen kitap, makale, tez ve editoryal çalışmaların sayısında belirgin bir yükseliş yaşanmıştır. Orhan Çinici ve Ali Sever'in 2010–2023 dönemini inceledikleri bibliyografik analiz çalışmasında da açıkça belirtildiği üzere, hadis literatüründeki sayıca artış, alanda yürütülen araştırmaların kapsamını genişletmiş; ancak buna paralel olarak literatürün takibini zorlaştıran yeni problemleri de beraberinde getirmiştir.[1]

Günümüzde hadis alanında yürütülecek bir araştırma, literatüre erişim açısından farklı dijital platformlara başvurmayı zorunlu kılmaktadır. DergiPark, YÖK Ulusal Tez Merkezi, YÖK Akademik, İSAM Makale Veritabanı, yayınevi katalogları, ansiklopedi maddeleri ve çeşitli çevrim içi içerikler, modern hadis literatürünün parçalı biçimde yayıldığı başlıca mecralar arasında yer almaktadır. Bu durum, literatür taramasının zaman almasına ve aynı konuda yapılan mükerrer çalışmaların artmasına neden olmaktadır.

Dolayısıyla, güncel hadis yayınlarını tek çatı altında toplayan, sistematik şekilde sınıflandıran ve araştırmacılara bütünleşik bir literatür haritası sunan bir dijital platforma duyulan ihtiyaç giderek daha belirgin hâle gelmiştir.[2] Bu ihtiyaç, tez hazırlık aşamalarında ve akademik araştırmaların pratiğinde hissedilen somut bir problemdir. Literatürün dağınıklığı, kaynaklara erişim güçlüğü ve güncel yayınların takibinde yaşanan aksaklıklar, araştırmacıları veriye dayalı bütüncül bir çözüme yöneltmiştir.

Bu araştırma notu, Hadis Literatürü veritabanının[3] ortaya çıkış gerekçesini, yapısal özelliklerini, güçlü ve gelişime açık yönlerini ve Türkiye'de hadis araştırmalarına sunduğu katkıları konu edinmektedir. Amaç, hem veritabanının genel işleyişini bilimsel bir çerçevede tanıtmak hem de bu girişimin Türkiye'de hadis araştırmalarının dijital dönüşümündeki yerini tespit etmektir.

---

1 Orhan Çinici - Ali Sever, "Türkiye'de Hadis Çalışmaları: 2010-2023 Dönemi Basılı Yayınların Analizi ve Değerlendirmesi", *Ahi İlahiyat Dergisi* 3 (Aralık 2024), 3-5.

2 Hadis araştırmalarında farklı dijital ihtiyaçlara dair çalışmalar için bk. Rahile Kızılkaya Yılmaz - Elif Haksever, "Dijitalleşmenin Hadis Çalışmalarına Katkısı", *Modern Dönemde Hadis ve Babanzâde Ahmed Naîm*, ed. İbrahim Özcoşar vd. (Divan Kitap, 2022).

3 Hadis Literatürü Veritabanı, "Hadis Literatürü" (Erişim 01 Mart 2026).

Veritabanın Doğuş Hikayesi ve Arka Planı

Hadis Literatürü Veritabanı, teknik bir tasarım sürecinin ürünü olmaktan ziyade, akademik sürekliliğin, yoğun bir araştırma pratiğinin ve tecrübe edilmiş metodolojik bir ihtiyacın sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Projenin arka planında, ortak bir akademik hayatın içinde karşılaşılan sistematik sorunlara verilen pratik bir cevap bulunmaktadır.

Akademik ortamda en sık karşılaşılan problemlerden biri literatürün dağınıklığıdır. Hadis alanında bir konuda araştırma yapmak isteyen bir araştırmacı:

- bir yandan DergiPark'taki makale havuzunu,
- diğer yandan YÖKTEZ'deki tez kayıtlarını,
- yayınevlerinin dağınık kataloglarını,
- İSAM makale veritabanını,
- ayrıca Arap ve İngilizce veritabanlarını,
- blogları, sosyal medya duyurularını,
- ansiklopedi maddelerini farklı pencerelerden takip etmek zorunda kalıyordu.

Bu girişim, teknik bir proje tasarımından ziyade belirgin bir ihtiyaç farkındalığından kaynaklanmıştır. Veritabanı planlı ve önceden kurgulanmış bir proje olarak tasarlanmamış; alandaki somut gereksinimlerin zorunlu bir sonucu olarak şekillenmiştir. Başlangıç motivasyonu yeni bir dijital araç üretme düşüncesinden çok, böyle bir altyapı bulunmadığında hadis çalışmalarında önemli boşlukların ortaya çıkabileceği yönündeki akademik kaygıya dayanmaktadır.

Bu bağlamda Hadis Literatürü Veritabanı, yalnızca teknik bir dijital girişim değil; Türkiye'de hadis araştırmalarının doğal akışında ortaya çıkan bir ihtiyacın ürünüdür. Projenin arka planı, literatür karmaşasını çözme ve bilimsel üretimi daha görünür ve takip edilebilir hâle getirme hedefiyle şekillenmiştir. Bu özgün doğuş hikâyesi, veritabanını sıradan bir web projesi olmaktan çıkarıp, Türkiye'de hadis araştırmaları için metodolojik bir dönüm noktası hâline getirmektedir.

Hadisliteraturu.com: Genel Yapı Ve Üst Modüller

Hadisliteraturu.com,[4] Hadis Literatürü Veritabanı'nın yer aldığı ana platform olup, hadis araştırmacılarına yalnızca bibliyografik bilgi sunmakla kalmayan, aynı

[4] Hadis Literatürü, "Hadis Literatürü" (Erişim 01 Mart 2026).

zamanda hadis alanında ihtiyaç duyulan çeşitli dijital araçları ve güncel içerikleri bir arada sunan bir üst yapı niteliğindedir. Bu açıdan site, geleneksel bibliyografya çalışmalarının ötesine geçerek, hadis araştırmalarını bütüncül bir perspektifle destekleyen çok yönlü bir akademik merkez işlevi görmektedir.

Platformun ana sayfasında dört temel modül bulunmaktadır:

2.1. Ana Sayfa: Tanıtım ve Yönlendirme Arayüzü

Ana sayfa, platformun akademik amacını, kapsamını ve sunduğu hizmetleri açıklayan tanıtıcı bir çerçeve sunar. Burada:

- Hadis Literatürü Veritabanı'nın amacı,
- Türkiye'deki hadis akademisyenlerine dair bilgiler,
- Hadis ıstılahları ansiklopedisi,
- Blog yazıları
- Araştırmacıların ihtiyaç duyabileceği dijital araçlar kısa ve anlaşılır şekilde kullanıcılara tanıtılır.

Bu yönüyle ana sayfa, veritabanına geçişten önce yönlendirici bir akademik vitrin işlevi görür.

2.2. İsnalyser: Otomatik İsnad Çizim Aracı

İSNALYSER[5] bölümü, platformun teknik açıdan en dikkat çekici araçlarından biridir. Bu modül, hadis senetlerinin otomatik olarak grafik şeklinde çizilmesini sağlar. Araştırmacı:

- isnad dosyasını yükleyebilir,
- ravî zincirinin yapısını görsel olarak inceleyebilir,
- senet varyantlarını karşılaştırabilir.

Bu araç, klasik isnad analizini dijital ortama taşıyan ve araştırmacıların metodolojik çalışmalarını hızlandıran yenilikçi bir fonksiyona sahiptir. Kullanım kılavuzu olmadan arayüz karmaşık görünse de kılavuz adım adım kullanımı açıklayarak bu eksikliği gidermektedir.

Hadis Literatürü Veritabanının Yapısı ve İşleyişi

Hadis Literatürü Veritabanı, modern hadis araştırmalarında dağınık hâlde bulunan bibliyografik verileri tek bir platformda toplama hedefiyle tasarlanmış,

[5] Hadis Literatürü, "İsnalyserjs" (Erişim 01 Mart 2026). Isnalyser uygulaması; Maroussia Bednarkiewicz, Stefan Wezel ve Álvaro Tejero Cantero tarafından **açık kaynak kodlu** olarak geliştirilmiştir. Uygulamanın kaynak kodlarına https://github.com/dhakarat/isnalyserjs adresi üzerinden erişilebilir.

bütüncül bir dijital araştırma aracıdır. Sistemin ana sayfası, temel olarak Türkiye'de hadis alanında üretilen akademik yayınların sayısal dökümünü ve güncel durumunu yansıtan özet bir görünüm sunar. Kitap ve kitap bölümleri, veritabanının şu aşamada en kapsamlı şekilde işlenmiş kategorilerini oluşturmakta yeni yayınlar düzenli olarak sisteme eklenerek literatürün güncelliği titizlikle korunmaktadır. Özellikle "son güncelleme" bilgisinin ana yüzeye açık biçimde yansıtılması, veritabanının durağan bir katalog değil, sürekli işlenen canlı bir veri havuzu olduğunu gösterir.

Veritabanının işleyişinde en dikkat çeken unsurlardan biri, gelişmiş arama motorudur. Bu arayüz, araştırmacının yalnızca eser adına veya yazar adına göre değil, aynı zamanda özetler ve anahtar kelimeler üzerinden de tarama yapabilmesine imkân tanır. Arama alanlarına ek kriterler eklemeye izin veren çok katmanlı yapı, belirli bir konuya dair literatürü daraltmayı ve daha spesifik sonuçlara ulaşmayı kolaylaştırır. Böylece kullanıcı, geniş bir literatür havuzunu akademik ihtiyaçlarına göre hızla filtreleyebilir.

Arama sonuçlarının sunumunda ise hem esnek hem de kullanıcı dostu bir tasarım benimsenmiştir. Sonuçların ilgili oluş derecesine, yayın yılına veya alfabetik sıraya göre yeniden düzenlenebilmesi; aynı zamanda belirli sayıda kaydın tek ekranda görüntülenebilmesi araştırma sürecini hızlandıran pratik işlevlerdir. Bunun yanında, sonuçların tamamının CSV formatında[6] dışa aktarılabilmesi, veritabanını yalnızca bir bibliyografya kaynağı olmaktan çıkararak dijital beşeri bilimler araştırmalarına uygun bir veri seti üreticisine dönüştürür. Bu yönüyle sistem, istatistiksel çözümlemelere, eğilim analizlerine ve bibliyometrik çalışmalara imkân sunan güçlü bir altyapıya sahiptir.

Veritabanındaki her eser kaydı, araştırmacının ihtiyaç duyabileceği tüm temel bilgilere tek bir ekran üzerinden ulaşabileceği şekilde yapılandırılmıştır. Eserin künyesi, ISBN bilgisi, yayınevi, baskı özellikleri, dili ve sisteme eklenme tarihi gibi bibliyografik unsurlar düzenli biçimde sunulur. Varsa eserin özeti de ilgili alanda araştırmacının erişimine açılmaktadır. Ayrıca her yayının İSNAD 2 edisyonu formatına uygun tam künyesinin otomatik olarak oluşturulması ve tek tıkla kopyalanabilmesi, akademik yazım süreçlerinde önemli bir kolaylık sağlar. Bu noktada veritabanı henüz Zotero veya Citavi gibi akademik referans yöneticileriyle otomatik entegrasyon sunmasa da, mevcut yapının oldukça pratik olduğu söylenebilir.

---

[6] CSV (Comma-Separated Values), yapılandırılmış verilerin satır-sütun mantığına dayalı olarak düz metin biçiminde saklanmasını sağlayan, makine tarafından okunabilir ve yazılım bağımsız bir veri değişim formatıdır. Özellikle dijital beşerî bilimler çalışmalarında veri setlerinin analiz, görselleştirme ve farklı yazılım ortamlarına (örneğin Excel, SPSS, R, Python vb.) aktarımı için yaygın biçimde kullanılmaktadır.

Sistemin dikkate değer bir diğer yönü ise kullanıcı katkısına açık olarak tasarlanmış olmasıdır. Her eser sayfasında yer alan geri bildirim bölümü, araştırmacıların eksik veya hatalı bilgi bildiriminde bulunmasını, yeni öneriler sunmasını ve katkıda bulunmasını mümkün kılar. Bu özellik, veritabanının topluluk destekli bir yapıda geliştiğini ve akademik bir çevrenin kolektif üretimine açık olduğunu göstermektedir. Ayrıca eserlerin WhatsApp, X (Twitter), Facebook, LinkedIn ve e-posta üzerinden kolayca paylaşılabilmesi, dijital akademik etkileşimi teşvik eden çağdaş bir yaklaşımdır.

Genel olarak bakıldığında, Hadis Literatürü Veritabanı hem yapısal bütünlüğü hem de işlevsel özellikleriyle Türkiye'de hadis alanında giderek artan bibliyografik karmaşayı ortadan kaldırmayı ve araştırmacılara güncel, düzenli ve erişilebilir bir literatür haritası sunmayı hedeflemektedir. Arama motoru, filtre yapısı, bibliyografik detaylandırma ve güncel veri işleme kapasitesi ile sistem, hadis araştırmaları için metodolojik açıdan sağlam bir dijital altyapı oluşturmuş durumdadır.

Türkiye Hadis Akademisi Modülü

Hadis Literatürü Veritabanı'nın tamamlayıcı unsurlarından biri olan Türkiye Hadis Akademisi modülü, Türkiye'de hadis alanında görev yapan akademisyenlerin kimlik, yayın ve kurum bilgilerini bir arada sunan kapsamlı bir dijital envanter işlevi görmektedir. Bu modül, yalnızca bibliyografik veriye erişimi kolaylaştırmakla kalmayıp, aynı zamanda Türkiye'deki hadis çalışmalarının kurumsal ve akademik yapısının görünür kılınmasına da katkı sağlamaktadır.

Modülün ana sayfası, Türkiye'de hadis alanında görev yapan akademisyenlerin toplam sayısını ve bu akademisyenlerin ünvanlara göre dağılımını gösteren özet bir istatistik tablosuyla başlar. Profesör, doçent, doktor öğretim üyesi, araştırma görevlisi ve öğretim görevlisi kategorilerindeki dağılımın toplu olarak sunulması, alandaki kurumsal güç dengelerini, akademik yoğunlukları ve kadro yapılanmalarını hızlı şekilde anlamayı mümkün kılar. Bu özellik, Türkiye'de hadis eğitiminin genel görünümünü analiz etmek isteyen araştırmacılar için önemli bir referans noktası oluşturmaktadır.

Modülün en işlevsel yönlerinden biri, gelişmiş filtreleme arayüzüdür. Kullanıcılar akademisyenleri isim-soyisim, üniversite, ünvan ve çalışma durumu (aktif veya emekli) gibi kriterlere göre aratabilir, böylece hem belirli bir kişiye hem de belirli bir kurum ya da ünvan grubuna ilişkin bilgiye kolayca erişebilirler. Ayrıca her akademisyenin YÖK Akademik profiline doğrudan bağlantı verilmiş olması, kimlik doğrulamasını ve resmi bilgilere ulaşmayı kolaylaştıran önemli bir tasarım detayıdır.

Bir akademisyenin profil sayfası, veritabanının en zengin içerik alanlarından birini oluşturur. Bu sayfada araştırmacının kitapları, makaleleri, tezleri, bildirileri, ansiklopedi maddeleri, çevirileri, proje katkıları ve diğer akademik faaliyetleri kategorik biçimde listelenir. Bu düzenleme, hem belirli bir akademisyenin bilimsel üretkenliğini hem de Türkiye'de hadis araştırmalarının genel eğilimlerini görmeyi kolaylaştırır. Ayrıca araştırmacının kişisel iletişim bilgileri veya varsa kişisel web adresi gibi ek bilgiler, akademik iletişimi kolaylaştırıcı niteliktedir.

Bu modülün veritabanına kattığı en önemli katkılardan biri de akademik görünürlük sağlamasıdır. Türkiye'deki hadis çalışmalarının hangi kurumlarda yoğunlaştığı, akademisyenlerin hangi konular üzerinde üretim yaptığı, hangi yayınevlerinde ve hangi yıllarda daha fazla eserin ortaya çıktığı gibi sorular bu modül sayesinde niceliksel olarak incelenebilir hâle gelmiştir. Özellikle yayınevi dağılımı, yıllara göre üretim grafikleri, anahtar kelime bulutları ve en çok yayın yapan araştırmacılar gibi istatistiksel verilerin sunulduğu analiz sayfası, veritabanını aynı zamanda bibliyometrik bir çalışma aracına dönüştürmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Türkiye Hadis Akademisi modülü, yalnızca bireysel akademik profilleri listeleyen bir dizin olmaktan öte, hadis araştırmalarının ülke çapındaki kurumsal yapısını sistematik biçimde ortaya koyan dijital bir akademik atlas niteliğindedir. Türkiye'de hadis alanındaki bilimsel üretimin yönünü, yoğunluğunu ve çeşitliliğini görünür kılması bakımından, veritabanının bütünü içinde merkezi bir yere sahiptir.

Veritabanın Güçlü Yönleri

Hadis Literatürü Veritabanı, hem tasarım yaklaşımı hem de içerik üretim süreci bakımından Türkiye'de hadis araştırmalarına yönelik geliştirilen dijital projeler arasında özgün ve işlevsel bir yer edinmektedir. Veritabanının en belirgin güçlü yönü, Türkiye'de hadis alanında yayımlanan eserleri güncel şekilde takip ederek bunları hızlıca sistemine derlemesidir. Bu özellik, özellikle son yıllarda akademik yayın sayısının artışıyla birlikte daha kıymetli hâle gelmiştir. Literatür taramasının büyük bir yük oluşturduğu bir dönemde veritabanının güncelliğini sürdürmesi, araştırmacıların en yeni eserlere neredeyse anlık olarak erişebilmesine imkân tanımaktadır.

Veritabanının önemli avantajlarından biri de içeriklerin sistematik şekilde tasnif edilmesidir. Kitap ve kitap bölümlerinin telif, çeviri, editörlük veya neşir gibi alt kategorilere ayrılmış olması, araştırmacıların belirli bir yayın türüne veya çalışma biçimine odaklanmasını kolaylaştırmaktadır. Aynı zamanda eserlere dair dil, yayın yılı, yayınevi, konu başlığı ve anahtar kelime gibi parametrelerin düzenli biçimde

kaydedilmiş olması, hem tematik hem de metodolojik araştırmalar için kapsamlı bir arama zemini oluşturur.

Son dönemde sisteme yaklaşık altı yüz İngilizce kitap künyesinin eklenmiş olması da veritabanının kapsamını uluslararası literatüre doğru genişlettiğini göstermektedir. Bu eklemeler hâlihazırda yalnızca müstakil kitap künyelerini kapsamakta olup kitap bölümlerini içermemektedir. Bununla birlikte, İngilizce literatürün sisteme dâhil edilmesi, veritabanının sadece Türkiye merkezli çalışmaları değil, küresel hadis araştırmalarını da takip edebilecek bir yapıya doğru evrildiğini ortaya koymaktadır.

Gelişmiş arama motorunun sunduğu çok katmanlı sorgulama imkânı veritabanının bir diğer önemli güçlü yönüdür. Yalnızca eser adı ya da yazar üzerinden değil; özetler, anahtar kelimeler ve birden fazla kriterin birlikte kullanıldığı kombinasyonlar üzerinden yapılan aramalar, literatürü hızlı bir şekilde daraltmayı mümkün kılar. Bu özellik, özellikle konulu araştırmalar ve karşılaştırmalı çalışmalar için büyük bir kolaylık sağlamaktadır. Ayrıca arama sonuçlarının CSV formatında dışa aktarılabilmesi, veritabanını dijital beşeri bilimler alanının yöntemleriyle uyumlu hâle getirmekte; istatistiksel çözümleme veya bibliyometrik araştırmalar yapmak isteyen kullanıcılar için pratik bir veri seti oluşturma imkânı sunmaktadır.

Veritabanındaki her esere ait detay sayfasının akademik bir çalışmada ihtiyaç duyulacak tüm temel bilgilere yer vermesi de dikkat çekici bir güçtür. ISBN, baskı özellikleri, yayınevi, çeviri veya editör bilgileri, özet ve İSNAD 2 edisyonu formatında oluşturulmuş tam künye gibi unsurların tek bir ekranda sunulması, araştırmacının esere dair hızlı bir değerlendirme yapmasını sağlar. Kaynakçanın tek tıkla kopyalanabilir olması, akademik yazım sürecinde pratik bir kolaylık sunar.

Sistemin kullanıcı katkısına açık yapısı, geri bildirim mekanizmasının doğrudan her eser sayfasına entegre edilmiş olmasıyla kendini gösterir. Bu özellik, hem veritabanının güncel ve hatasız kalmasını kolaylaştırmakta hem de akademik topluluğun kolektif katkısını teşvik etmektedir. Buna ek olarak eserlerin farklı sosyal medya platformlarında paylaşılabilmesi, modern akademik etkileşim kültürünü destekleyen bir unsurdur.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Hadis Literatürü Veritabanı'nın güçlü yönleri; güncel veri işleme kapasitesi, çok yönlü arama ve filtreleme sistemi, sistematik tasnif anlayışı, bibliyografik bütünlük sağlaması ve kullanıcı etkileşimine açık yapısı ile öne çıkmaktadır. Bu özellikler, veritabanını yalnızca bibliyografik bir arşiv değil, hadis araştırmalarının metodolojisini destekleyen etkili bir dijital araç hâline getirmektedir.

Geliştirilmesi Gereken Alanlar

Hadis Literatürü Veritabanı, kısa süre içerisinde önemli bir içerik ve işlevsellik düzeyine ulaşmış olsa da, mevcut hâliyle geliştirilmeye açık bazı yönlere sahiptir. Bu alanlar, veritabanının hem kapsamını genişletmeye hem de uluslararası akademik standartlarla uyumunu artırmaya yönelik öneriler niteliğindedir.

Veritabanının ilk göze çarpan sınırlılıklarından biri, arayüzün hâlen yalnızca Türkçe dilinde sunuluyor olmasıdır. Her ne kadar eser künyelerinin İngilizce ve Arapça versiyonları eklenmiş olsa da, arayüzün tamamının bu dillere uyarlanması yabancı araştırmacılar için erişilebilirliği artıracaktır. Bu tür bir çok dilli arayüz, özellikle hadis alanında yoğun üretim gerçekleştiren Arap ülkeleriyle akademik etkileşimi güçlendirecek; aynı zamanda Türkiye'deki literatürün küresel düzeyde görünürlüğünü artıracaktır.

Veri yapısı açısından bakıldığında, makale ve tez kategorilerinin henüz tam anlamıyla sisteme işlenmemiş olması önemli bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Güncel hadis literatürünün büyük bir bölümünü makaleler ve tezler oluşturmaktadır. Bu iki kategorinin sistematik biçimde veritabanına dahil edilmesi, platformun kapsayıcılığını önemli ölçüde artıracaktır. Bunun gerçekleştirilmesi, araştırmacıların bütünleşik bir literatür haritasına erişmesini sağlayarak veritabanını daha güçlü kılacaktır.

Bir diğer geliştirilebilir alan, eser künyelerinin farklı referans yönetim programlarına aktarılabilirliğidir. Halihazırda İSNAD 2 edisyonu formatlı künyenin tek tıkla kopyalanabiliyor olması pratik bir avantaj sunmakla birlikte, Zotero, Citavi, EndNote veya Mendeley gibi uluslararası referans araçlarına doğrudan aktarım desteğinin eklenmesi, veritabanının akademik kullanım kolaylığını belirgin şekilde artıracaktır. Böyle bir entegrasyon, özellikle yoğun bibliyografya kullanılan doktora sürecindeki araştırmacılar için ciddi bir zaman tasarrufu sağlayacaktır.

Hadis Ansiklopedisi modülünün henüz tam anlamıyla faaliyete geçmemiş olması da sistemin orta vadede tamamlanması beklenen bir yönüdür. Bu modülün içerikle doldurulması ve erişime açılması, veritabanının yalnızca bibliyografik değil, aynı zamanda kavramsal ve terminolojik başvuru işlevini de güçlendirecektir.

Akademisyen profillerinin bazı yönlerden daha da zenginleştirilmesi mümkündür. Örneğin akademisyenlerin uzmanlık alanlarının daha ayrıntılı biçimde etiketlenmesi, çalışmalarındaki tematik yoğunlukların gösterilmesi veya bibliyometrik eğilimlerin kişisel profillere entegre edilmesi, Hadis Akademi modülünü daha işlevsel bir hâle getirebilir.

Veri standardizasyonu bağlamında dikkat çeken bir diğer husus ise bazı yayınevi adlarında birlik sağlanamamış olmasıdır. Aynı yayınevinin farklı kayıtlarda "Yayınları", "Kitabevi" ya da "Akademi Yayınları" gibi değişken biçimlerde yer alması, uzun vadede veri tutarlılığı ve sağlıklı filtreleme açısından sorun oluşturabilir. Yayınevi adlarının kontrollü bir otorite listesi üzerinden standardize edilmesi, hem bibliyometrik analizlerin doğruluğunu artıracak hem de arama sonuçlarının daha isabetli olmasını sağlayacaktır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, bu eksiklikler veritabanının niteliğini zayıflatan unsurlar olmaktan ziyade, sistemin büyüme potansiyelini gösteren gelişim alanlarıdır. Veritabanı bu yönleriyle dinamik bir yapıya sahiptir ve geliştiricileri tarafından sürdürülebilir biçimde güncellendiği düşünüldüğünde, bu alanların büyük ölçüde zaman içinde tamamlanacağını öngörmek mümkündür.

Sonuç

Hadis Literatürü Veritabanı, Türkiye'de hadis alanında son yıllarda artan akademik üretimin sistematik biçimde takip edilmesi ihtiyacından doğmuş ve kısa sürede bu alandaki önemli boşluklardan birini dolduran işlevsel bir dijital platform hâline gelmiştir. Literatürün farklı mecralara dağınık bir biçimde yayıldığı bir dönemde, veritabanı hem araştırmacılara zaman kazandıran pratik bir araç sunmakta hem de hadis çalışmalarının güncel durumunu bütüncül bir perspektifle görünür kılmaktadır. Bu yönüyle sistem, yalnızca bir bibliyografya arşivi değil, hadis alanının metodolojik gelişimini destekleyen bir araştırma zeminidir.

Veritabanının en dikkate değer katkısı, güncel yayınların hızlı ve düzenli biçimde işlenmesi sayesinde literatürün canlı bir biçimde takip edilebilmesini sağlamasıdır. Bu işlev, özellikle konulu çalışmalar yapan akademisyenler için kritik öneme sahiptir. Çok katmanlı arama motoru, ayrıntılı filtreleme seçenekleri ve bibliyografik bilgilerin sistematik olarak sunulması, araştırmacıların ihtiyaç duydukları kaynaklara kısa sürede erişebilmelerine olanak tanır. Ayrıca sonuçların dışa aktarılabilir olması, veritabanını dijital beşeri bilimler uygulamaları için uygun bir altyapıya dönüştürmektedir.

Türkiye Hadis Akademisi modülü ise veritabanını yalnızca yayın merkezli bir platform olmaktan çıkararak, Türkiye'deki hadis araştırmalarının kurumsal yapısını da görünür kılan bir akademik harita niteliği kazandırmaktadır. Akademisyenlerin yayın geçmişleri, üniversiteler arasındaki dağılım ve akademik eğilimlere dair verilerin tek çatı altında sunulması, alandaki gelişmeleri daha yakından takip etmeyi mümkün kılmaktadır. Bu modül, hadis çalışmalarının kurumsal dinamizmini ortaya koyması bakımından veritabanının bütüncül yapısını tamamlayan önemli bir bileşendir.

Veritabanı hâlen gelişim sürecini sürdüren dinamik bir proje niteliğindedir. Arayüzün çok dilli hâle getirilmesi, makale ve tez içeriklerinin tamamlanması, referans yönetim sistemleriyle entegrasyon sağlanması ve Hadis Ansiklopedisi modülünün içerikle desteklenmesi, platformun orta vadede daha kapsamlı bir akademik araç hâline gelmesine katkı sağlayacaktır. Bu öneriler, mevcut yapının güçlü yönlerini gölgelemeyen; bilakis, potansiyelinin daha etkin biçimde kullanılmasına imkân veren geliştirici önerilerdir.

Sonuç olarak, Hadis Literatürü Veritabanı, Türkiye'de hadis araştırmalarının dijital dönüşümünde kayda değer bir adımı temsil etmektedir. Verinin doğru biçimde tasnif edilmesi, güncel tutulması ve erişilebilir hâle getirilmesi, bilimsel üretimin niteliğini doğrudan etkileyen unsurlardır. Bu veritabanı, hem akademisyenlerin literatür tarama süreçlerini kolaylaştırarak araştırma verimliliğini artırmakta hem de hadis çalışmalarının ulusal ve uluslararası akademik camiaya daha görünür hâle gelmesine katkıda bulunmaktadır. Projenin ilerleyen dönemlerde daha geniş kategorilere, daha kapsamlı içeriklere ve daha gelişmiş dijital araçlara evrilmesi, Türkiye'de hadis araştırmalarının metodolojik altyapısına önemli katkılar sunmaya devam edecektir.

Kaynakça

Çinici, Orhan - Sever, Ali. "Türkiye'de Hadis Çalışmaları: 2010-2023 Dönemi Basılı Yayınların Analizi ve Değerlendirmesi". *Ahi İlahiyat Dergisi* 3 (Aralık 2024), 1-16.

Hadis Literatürü. "Hadis Literatürü". Erişim 01 Mart 2026. https://www.hadisliteraturu.com/

Hadis Literatürü. "İsnalyserjs". Erişim 01 Mart 2026. https://www.hadisliteraturu.com/isnalyser/

Hadis Literatürü Veritabanı. "Hadis Literatürü". Erişim 01 Mart 2026. https://veritabani.hadisliteraturu.com/

Kızılkaya Yılmaz, Rahile - Haksever, Elif. "Dijitalleşmenin Hadis Çalışmalarına Katkısı". *Modern Dönemde Hadis ve Babanzâde Ahmed Naîm*. ed. İbrahim Özcoşar vd. Divan Kitap, 1. Basım, 2022.